

VESZPRÉMMEGYEI UJSÁG

Politikai lap. — Megjelenik minden esütörtökön és vasárnap.

Előfizetési árak: egész évre 12 kor. Fél évre 6 kor. Negyed évre 3 kor. Egy hónap 1 kor.
 Lekezesek, tanítók, községi jegyzők 8 koronáért kapják a lapot.
 Egyes szám ára a csütörtöki lapból 8, a vasárnapiból 16 fillér.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Ifj. Matkovich László.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Veszprém, Buhim-
 utca 12.

Csütörtökön, pénteken, vasárnap és hétfőn a lapok az utcán is árusítatnak.

Jobbra-balra.

Gróf Andrássy Gyula csodálkozik gróf Tisza István ama nyilatkozatán és tagadja is azt, hogy az 1905-iki nemzeti ellenállás nagy csalódást keltett és semmi hatása nem volt. — Persze hogy volt hatása. Mint a falusi kilörges orvoságának, amitől meghalt a parasztember gyermeke. Ellenben bizony ez nagy csalódást is keltett az apában.

Azt azonban elismeri gróf Andrássy, hogy azt a nemzeti ellenállást le lehetett volna törni; de hozzáteszi, hogy csak törvénytíró, erőszakos brutalitással. — Szerintünk ugyan ebben se lett volna semmi megérőni való, mert akik a törvényen kívül helyezték magukat, azokkal se nem lehet, se nem köteles senki a törvénytisztelet keretében eljárni. — A lovat se simogatják meg s nem adnak neki cukrot, mikor kirug a hámból. De hát nem is kellett volna ahhoz törvényteleneségi erőszak és brutalitás, hogy a nemzeti ellenállás szalmatüze kialudjék, csak még egy kis türelem. — Már úgy is csak pislogott, mert az ellenálló hazafiak nem igen éleszítették a megígért, sőt szubszkribált anyagi áldozatokkal. Hát bizony fájni kezdett és eloldálgott onnét a publikum.

Centralizáció.

A közigazgatási reformra vonatkozó törvényjavaslatok ellen legtöbb kifogás az, hogy az a centralis hatalom növelésére tendál.

A hatalomnak összpontosítása az államok életének történetében csakugyan mutat fel olyan példákat, amelyek az államélet autonóm szerveinek jogkörére és a liberalizmus, a demokraciára jogos igényei és a közszabadsági jogoknak a megengedett határokon belül való érvényesülésére is kérékkötőt képeztek. — Am eme példák közül a jelenben bizottsági tárgyalás alatt levő javaslatokra következtetést vonni s a jövőre nézve jóslásokba bocsátkozni nem lehet.

A központi hatalom növelését még egyáltalán nem jelenti az a tény maga, hogy az állami organizmus egyes szerveinek (törvénykezés, közigazgatás, pénzügyigazgatás stb.) funkcionáriusait nem a közönség választja időről-időre, hanem a koronás király és illetve a kormány nevezi ki. — Még kevésbé jelenti azt, hogy eme kiválasztott hivatalnokai az államnak, akik cselekedeteikben a mindenkori hatalomtól függő viszony miatt még abban is korlátozva lennének, hogy mint a politikai élet egyes tényezői meggyőződésük ellen, a hatalom javára és érdekében volnának kénytelenek cselekedni.

Ez a berendezés csak akkor jelentené és vonná maga után a központi hatalom növelését és egészségtelen túllengését, ha ennek megakadályozására intézményes biztosítékok

nem alkotnának. Mely esetben azonban voltaképpen nem is centralis, hanem despotikus hatalomról lehetne beszélni, ami egészen más dolog, a melyek között tehát különbséget kell tenni. Qui bene distinguit, bene docet.

A most szőnyegen levő közigazgatási javaslatokkal szemben, — mint mondánk — a centralizáció veszélyeire hivatkozni egyáltalán tartalom nélküli dolog, mert ezeknek keretében gondos előrelátással intézményesen gondoskodva van azokról a biztosítékokról, a melyek a központi hatalom túlkapásait megakadályozni, ellenben a közigazgatás szerveinek jogait és hatáskörét a megcsorbitástól megóvják s azoknak a közszabadság védelmére szükséges erejét meggyengíteni nem engedik.

Az alkotmányosság védelmére az eddigi rendszer szerint fennállott biztosítékokból semmit sem áldoznak fel a javaslatok. A vármegyéknek közügyekben való véleménnyilvánítási joga, a törvénytörvényhatóságokkal való levelezés s ez uton bizonyos kérdésben propaganda csinálás, a kormányhoz való leírás, kérvényezés és panaszemelés joga nemcsak hogy csorbitatlanul fennmarad, hanem hatályosabbá tétetik az által, hogy mindez az alispánnál is függetlenebb bizalmi férfiu, a „táblabíró“ közvetítésével fog gyakorolhatni, akinek politikai tekintetben kívánatos és szükséges tevékenysége

In memoriam . . .*)

— Tarczai György. —

A bárifai főbíró fiatal felesége szorongó szívvel, erőltetett igyekkezettel fon ablakában . . . Fürgén berreg a rokka s nyulik vékonyná az aranyszínű lenszál gépiesen mozgó keze alatt.

Künn egy-egy messziről jövő ágyugolyó csapódik le erőtlenül a piac közvezetére, a város falain eldördülő csatakiyók morajától megrezdülnek a kis szoba ablakai.

Jósa István ostromolja Bártfát. Rabló-seregének rossz híre megelőzte jöttét s a kapukat elzárták Tökölyi hirhedt kapitánya előtt, a ki kevély, sértő hangú üzenetével végképen eljásztotta a lakosság rokonszenvét. Erős volt a város köüllfogó hármas kőfal husznál több bástyatornyával, mely a széles száczárok s a bárifaiak nem ijedtek meg Petneházy Dávid Jósának segítségére siető seregétől sem.

Csak Judit, a főbíró felesége nyugtalanzkodott szüntelen, a mióta Petneházy nevét az utcán emlegetni hallotta. Lelkében megelevenedett a múlt, az a boldog karácsonyj, mikor őt a nagytemplom csucsos

ívbe vesző pilléréhez támaszkodva először meglátta. Az oltár helyett rajja meresztette szemét s azért imádkozott, hogy bocsássa meg Isten eltévelyedését, melyért együgyű leányfesszel magát okolta.

A következő tavasszal ismerkedett meg vele a borkuti fürdőben. A bárifai patricziusok erdei mulatságot rendeztek s Zborórol átlavagoltak az urak. Rákóczi udvarában tartózkodott akkor, ősszel a fejedelem meghalt s csak egy évvel azután találkoztak ismét lopva, sőt este, szülei kertjében, a mikor a hónapokon át ravatalon fekvő I. Rákóczi Ferenczet temették.

A visszaemlékezés pirt fakasztott a szép asszony arcán, szíve hevesen vert: úgy érezte, hogy még most is szereti azt az embert, a ki egykor örök hűséget fogadott neki s három év óta semmit sem hallott magáról.

— Most jött volna értem csak? — villant keresztül lelkén az ijesztő gondolat. Két év óta asszony. Mint a korabeli leányok rendszeren, ő is szülei rendelkezéséhez képest ment férjhez. Viszonya Petneházyval titokban szövődött. Ha küldi, hogy mire velemedett, a pellengérré hurcolják. Ok nélkül pedig nem tagadhatta meg a tekerítéses Vinter Györgytől kezét.
 A falakon elült, a nagy orgona: a kö-

zös talpra szegzett s egyszerre eldördülő fél luczal ágyúcsó. Judit elejti orsóját; de még jobban megijed, mikor a szoba ajtaja nesz-telenül fölnyilik s a feléje csoszogó piszkos cigányasszonyt észreveszi.

— Csókolom azt a gyémántos szép kezeit, — selypítette ez rekedt hangon. — Egyedül van az aranyos madárka drága ka-

Winter Áruház, Veszprém.

Nagy gonddal kezelt női fehérmű osztály.

Rumburgi, Hollandi és kreasz vásznakból készült női ingek, korsetták és alsók. Teljes menyasszonyi kelengyék a legfényesebb kivitelben.

Csecsemő- és gyermekkelengyék, ruhácskák, paplan- és kocsitakarók nagy választékban.

Állandó nagy raktár valódi svájci himzésekből, valamint óriási választék csipke és szallagokból.

RENDKIVÜLI OLCÓS ÁRAK.

Telefon 124.

* Mutatvány a Magyar Könyvtár 746. füzetéből.

nem lesz abszorbeálva az aktuális adminisztratív ügyekben való munkálkodás által.

Még nagyobb alkotmánybiztosítéként szerepel a javaslatok amaz intézkedése, amely egyenesen eltiltja a közigazgatási bizottságokat és a kinevezett tisztviselőket is, hogy az országgyűlés által meg nem ajánlott ujoncokat kiállítsák és a meg nem szavazott adókat behajtani engedjék. Sőt kötelességüké teszik, hogy az erre irányuló rendeletekről a közgyűlésnek azonnal jelentést tegyenek, a legszigorubb vagyoni, fegyelmi és büntetőjogi felelősség terhe mellett, amely alól, ha a tilalmat megszegik, a felsőbb parancsra való hivatkozás sem menti meg őket.

Az alkotmányvédő eme főfontosságú biztosítékok mellett még egy egész sora van a részletes intézkedéseknek, amelyek ezeréves alkotmányunk védelméül fognak szolgálni. Könnyű tehát megítélni, hogy az a sablonos javvesztékelés, amelyet az ellenzék részéről hallunk, minden alaposság nélkül szükkölködik. Sőt nem is őszinte, hanem csak egy taktikai tény. —cht.—

Nyári felszerelés.

Lüszter kabát, mellény
és tennisz nadrág 28 kor.
Vászon öltöny . . . 15 „
Nyers selyem öltöny 26 „
Tennisz nadrág . . . 9 „

Szabott árak.

Angol Ruha Áruház

Veszprém és Pápa
(Rákóczi-tér 1.) (Kossuth L. u. 9.)

Általános szemle.

A megfordított tucatos gróf. Néhai gróf Festetics Györgyöt, a keszthelyi Georgikon alapítóját tucatos grófnak nevezték,

mivel nagy mecénás, tehát nagy iparpártoló is levén, mindenféle szükségletéből, amiből más csak egy-egy darabot vagy garnitúrát szokott rendelni, ő egy-egy tucatot rendelt. — Gróf Károlyi, aki annyiban hasonlít gróf Festetics Györgyhez, hogy ő is gróf (annyiban pedig mindenesetre különbözik tőle, hogy nem alapított gazdasági tanintézetet), szintén nagyban akar dolgozni és tucatszámra kívánja szállíttatni pártelőokra az amerikai dollárok százezeit, persze nem az önkasszája terhére, mint gróf Festetics, hanem az amerikai magyarok zsebének a terhére, amelyet azok nagyon is apránként gyűjtöttek össze véres verejtekkel. Ezért nevezhető Károlyi Mihály megfordított tucatos grófnak. A vállalkozását azonban, amely azoknak megpokolására irányul, akiket itthon eltartani, munkával ellátni nem tudunk, akik tehát azért voltak kénytelenek Amerikában keresni jobb hazát, hogy nem tartják ott se valami erkölcsösnek, annak kifejezést ad a newyorki *Református Híradó*, amely tiltakozik az ellen, hogy Károlyi évi ötszázezer dollár segítséget kolduljon ki az ottani magyaroktól, midőn egyleteiket bármely hánya- vagy gyári szerencsétlenség ténkre lehet, egyházait a kezdet nehézségeivel küzdenek, a kórházbizottságok tízezrek felett sem rendelkeznek és a legrégibb és legnagyobb egyetemen sincs ötven ezer dollárnyi vagyona. S ezektől kíván Károlyi pénzt (és itt az erkölcsétlenség) arra a célra, hogy az itthon levő egyik pártnak kést adjon a kezébe a másik ellen, vagyis magyarnak a magyar ellen. A lap avval fejezi be a cikkét, hogy ez egyértelmű a hazadúlással. — Erre mondjon Károlyi Mihály kadicenciát, ha tud.

WINTER ÁRUHÁZ, VESZPRÉM.

Nagy választék

női és leány díszített kalapokban.

Állandó nagy raktár

a legújabb modelu kalapformákban.

Alakítások és gyászkalapok soron kívül azonnal készíttetnek.

A legmegbízhatóbb szolid kiszolgálás.

Rendkívül olcsó árak.

Telefon 124

liczkájában? Hajh, haj, csuf idő van odakinn.

— Mit akarsz itt? — kiáltott rá a fiatal nő sápadtan.

— Ah, bocsánat, kegyelem. A gaz kuroczok felgyújtották a palotámat. Ha meghúzódhatnám valahol a pajtában . . .

A polgárok házaif zsufolásig megteltek a külváros népével. A főbíró megkímélték az elszállásolás kellemetlenségeitől. Judit egyedül volt otthon, cselédjét is elengedte beteg anyjához s csak így lopózhathott be hozzá a kóbor cigányasszony. Kinek megjelenése csöppet sem volt bizalomgerjesztő. Kikísérte hivatalan vendégét.

— Levelet is hoztam ám, — suttogta ez a pitvarban.

— Az uramtól?

A vén cigány nő hunyorított szemével: — A pajtában leszek, — mondta konfidens hangon és elkotródott.

Judit becsapta utána az ajtót, felbontotta a levelet. Feje elszédült: ő írta, Petneházy.

Tudja, hogy nem önszántából ment férjhez. Elragadja tőle. Joga van hozzá: a szerelem joga . . . Meghatóan vázolja szíve szenvedését, három év viszontagságait, me-

lyek száva beváltásában készítették. Ragyogó színekkel festi a szerelem boldogságát, melynek elérése csak tőle függ. Tudja, hogy a város már nem sokáig állhat ellen, minek hiába ontani rokonvert. Jósza rettenetes bosszút áll a bártafiakon, ha csupán erőszaknak engednek. Őt csak rövid ideig engedte ide a fejedelem; míg itt van, senkinek sem lesz bántódása, ha elküldi valamelyik kapu kulcsát, a város érdekében, a boldog szerelem reményében . . .

Judit a szívéhez kapott, hitt Petneházy minden szavának, mint hisz más is annak, akit szíve szerelmével szeret, s boldog szerelem után sóvárgó lelke meglátárodék.

A kapu kulcsa a bástyaórság fejénél volt, hogy kéznél legyen, valahányszor fegyverekkel kirohanásra készülnek, csak a nyugat felé nyíló olasz kapu maradt mindig zárva, melylyel szembe Jósza elsáncolt táborra feküdt. Ennek kulcsa ott hevert a főbíró asztalán. Judit utána nyult: két évig hazudott szerelmet férjének, most már úgy sem tudna többé . . .

A harangokat félreverték. A czéhek muskétás csapatát az olasz kapu felé rohantak.

Mayersberg Samu

bádogos és vízvezeték berendező

Telefon 78. Pápa Telefon 78.

Berendez modern fürdőszobákat és angol klozeteket.

Vízvezetési és csatornázási cikkek-ből állandóan nagy raktár.

Készít épület- és díszmű bádogos munkákat teljesen rajz szerint, ugy-szintén villanycsengő és házitelefón bevezetéseket.

Mintaraktár, iroda, műhely: Petőfi-ut 3.
Levélbeli megkeresésekre pontosan válaszol.

Politikai hírek.

A munkanélküliek deputációjára.

Husz tagu küldöttség jelent meg esütörtökön báró Harkányi János kereskedelmi miniszternél, hogy a budapesti munkanélküliek érdekében kérje a kormány támogatását. A küldöttség szónokának, Payer Károlynak beszédére a miniszter válaszában kijelentette, hogy a kormány átérzi a munkanélküliek helyzetének súlyos voltát, épp azért az 1914. év első felére 130, az 1914/15. évre pedig 249 milliót állított be a költségvetésbe beruházásokra s hangsúlyozta, hogy bár a költségvetési esztendő voltaképpen július 1-ével kezdődik, mindamellett az összegek nagy része már is folyósított, a többi legközelebb fog folyósítani. Hangsúlyozta továbbá azt is, hogy tudja miszerint ez csak palliatív orvoslás, amely a nagy ipari pangást meggyógyítani nem képes, mert annak okai a múlt évi rossz termésből, a kedvezőtlen politikai viszonyokból és a Balkán háborúban keresendők. A kormány azonban minden rendelkezésre álló eszközzel ezen is igyekszik segíteni s ő bízik abban, hogy fog is sikert elérni. — Erre a minden tekintetben korrekt és őszinte nyilatkozatra egy Rosenfeld Jenő nevezett úr, a nevének megfelelő magyarsággal „Nagyméltóságos Uram”-nak szólítván a minisztert, kijelentette, hogy nem elégszik meg a válasszal s azzal fenyegetődzött, hogy a tömeg gyilkolmi és rabolni fog. A miniszter nagy önmérséklettel figyelmeztette az illetőt, hogy a forradalmi hangoknak nincs hatása és csak maguknak tesznek kárt a munkások, ha erre a tere viszik a dolgot.

Vinter György a közeli bástyákra osztotta szét őket s ő maga a falak lőréséihez lapuló embereihez ment.

— Szeret téged a feleséged? — kérdezte az utjába tévedő Grünvaldtól s nyomban a faképnél hagyta.

A kapuórság hadnagya zavarodottan nézett utána.

— Éva? Hogyne szeretne, tíz év óta feleségem, — mormogta Tamás gépiesen. — De mellelte főbíró uramat, igen rossz színben van ma . . .

A közeli bástyákon elsütötték az ágyúkat, Tamás szenátor összerendezett. A felgyújtott külváros felől egyre közeledett Jósza rohamra készülő, tömör csatarendben szedett serege. Rémesen hangzott a puskaropogás, az egymás nyomában elsütött csatagigók bömbölése s a sűrű füst fojtó ködként nehezedett a küzdőkre. Tamás harsány hangon osztogatta parancsait, de hirtelen torkára forrt a szó; észrevette, mint ereszkedik le az olasz kapu csapóhidja. A kapun innen ágyúkkal torlaszolták el az utat — nyilván megfélemedkezett erről a főbíró, hogy most kirohanásra akarja vezetni embereit. Utána nézett, Vinter pedig ellenkező irányban

Winter Áruház, Veszprém.

Nagy raktár

a legujabb fazonu és minőségű fűzők, melltartók és fűzővédők. Nagy lera-
kat női és gyermek harisnyákból. Utol-
érhetetlen minőségű bőr-, svéd- és
cérna keztyűk. Legujabb divatu, min-
den minőségben és színben nap- és
esernyők K 270-től feljebb. Nagy le-
rakat selyem, eredeti matyók himzésű
és bőr ridikulókból. **Leguja- b szabásu
blousok minden kivitel- és minőség-
ben.** Női divalccikk legmegbízhatóbb
beszerzési forrása.

RENDKIVÜLI OLCSÓ ÁRAK.

Telefon 124.

A közigazgatási reform.

(Sándor János belügyminiszter előterjesztette a reformot.)

(Folytatás.)

Indokolás.

A három törvényjavaslat indokolásából a következőket emeljük ki:

1.

*A vármegyei közigazgatási alkalmazottak ki-
nevezéséről*

szóló javaslat indokolása rámutat arra, hogy a kinevezési rendszernek korántsem az a célja, hogy a bürokratizmusnak engedjen teret, hanem ellenkezőleg az, hogy az önkormányzati elemnek az eddiginél jóval szélesebb körű közreműködését biztosítsa. A közigazgatás nemzeti és szociális feladatainak megoldásához egységesen szervezett, egyöntetű egységes vezetés alatt működő gépezet kell, melyben az egyes alkatrészek gondos megválasztása és megfelelő elhelyezése biztosítja az egész gépezet összevágó működését. A kinevezési rendszernél a tisztviselő alkalmazása nem laikus elemre, hanem szakhatóságra van bízva, amely hatóság elsősorban a helyi elemekre lesz ugyan tekintettel, akik a népet és a viszonyokat ismerik és a lakosság nyelvét értik, de ha ott nem találkozik alkalmas jelölt, ilyen az országos létszámban könnyen található. A kinevezési rendszer nagy előnyökkel jár a tisztviselőkre is, kiknek életfogytiglan biztos megélhetést jelent és akik az országos létszám mellett megfelelő előhaladásra számíthatnak. Kétségtelen továbbá, hogy a tisztviselők gyakorlati kiképzése a jó közigazgatás egyik legfontosabb követelménye. A külső gyakorlat megszerzésének eddig útját állta

rohant csapatjával.

— Megörült, — kiáltotta Grünvald.

Összeszedte a torony lőréseinél csoportosuló embereit, de mikor a falakra kiérték, ereiben megfagyott a vér. Jósá katonái a hidon keresztül robogtak, a falakon kívül pedig a fosztó füstből Vinter alakja bontakozott ki. A délnyugati bástya rejtékútján került a sánczárkon túlra s eiszánt csapatával oldalról támadt az ellenségére.

A kurucok golyói leterítik, maroknyi csapata visszavonul, a bárffiai ijedten menekülnek le a falakról, a mikor látják, hogy a kapu vaspánczélos szárnyai felnyílnak a rondellát hatalmába kerítő ellenség előtt.

— Árulás, árulás! — hangzik kétségbeesett ordításuk; nyomban rá iszonyú robbanás reszketeti meg a levegőt. A kapu boltozata alá hurczolt „nagy orgonát” s a három csatakirgót egyszerre süttették el a beözönlő ellenségre a konstáblerek, kiket Vinter rendelt oda titokban.

Jósá megfuvatta tárogatóit s visszavonult megzidelet seregével. Az olasz kaput hirtelen eltörölték s a falakon végigzúgott a bárffiai diadalkiáltása. (Folyt. köv.)

az a választfal, melyet a választási rendszer állított a központi és a megyei alkalmazottak közé. E választfal ledőlésével mód nyílik arra, hogy a központi tisztviselői a kellő gyakorlatot szerzett külső tisztviselők sorából szemeltesse ki. Nagyon fontos a nemzeti érdek, hogy a közigazgatás pártatlan legyen. A kinevezett tisztviselő a közönségtől független lesz, tehát több joggal várhatunk tőle pártatlanságot, mint a választott tisztviselőtől, aki önkénytelenül is hatása alatt áll annak a függő viszonyoknak, mely választott és választó között fennáll. Igaz, hogy a kinevezési rendszer szorosabbra fűzi a kapcsolatot a tisztviselő és a kormányhatóság között. Am a vármegyei tisztviselő ma sem független a kormánytól, mely rendelkezik vele, működését ellenőrzi és felette legfelső fokozaton felelős bíráskodást gyakorol. Ez a függő helyzet semmiesetre sem fog úgy nehezedni a tisztviselőkre, mint az eshetőséggel minden hatodik évben fenyegető eddigi állapot. Az önkormányzat lényege nem a tisztviselők választásában, hanem abban áll, hogy a közigazgatásban a független elemek közreműködése minél szélesebb körben biztosítható és hogy az ügyek intézése felsőbb jóváhagyáshoz kötve ne legyen. Egyébként tekintetbe veendő még, hogy a választás szabadságának eddig is szűk korlátokat szabott, hogy a törvény a kijelölést olyan választmányra bízta, mely összeállításánál fogva a főispánnak akarát juttathatta érvényre. Ilyen körülmények között a jelenlegi korlátozott választást a kinevezéstől csak egy kis lépés választja el.

(Folyt. köv.)

Közigazgatás.

Városok.

Veszprém.

(Rk. közgyűlés.) Amint már röviden jeleztük, szerdán, e hó 24-én d. u. rendkívüli közgyűlést tartott a város képviselő-testülete dr. Komjáthy László polgármester elnöklése alatt, aki az éppen nem látogatott közgyűlést valamivel 3 óra előtt nyitotta meg. A szokásos bejelentéseken kezdte.

Egy kananok 1000 koronát adományozott a szegényház, 1000 K-t. a kórházi pavilonalapra és 1000 K-t. a járványkórház építési alapjára. Megbízák a polgármestert hogy a közgyűlés hálás köszönetét alkalmas módon hozza az adományozó tudomására. A vill. telep üzemének házikézelésbe vétele tárgyában közli, hogy a cég teljhatalmu megbízottját f. hó 25-én kiküldi s a tárgyalásokra a vill. ellenőrző biz. tagjait is meghívta. Tudomásul veszik.

Napirend előtt felszólal dr. Rupert Rezső s miután helyteleníti, hogy a legutóbbi közgyűlésen nem emlékezett meg a polgármester az elhunyt Kossuth Ferencről, Kossuth Lajos fiáról, indítványozza, hogy a parentálást tüzzék ki a jövő közgyűlés napirendjére. Egyhangulag elfogadják. — A polgármester jelenti ezután, hogy dr. Benkő Károly és Naumann Gyula interpellációkat jelentettek be, de mivel egyik sem jelent meg a közgyűlésen, tehát csak a legközelebbi gyűlésen válaszol nekik.

Ezután reáérték a közgyűlés legfontosabb 2-ik pontjára, a tüzérlektanya építésének kérdésére, amely hosszú három órán át tartó vitát provokált. A tárgyalást a polgármester vezette be egy fél óráig tartó magyarázattal, amelyben, mint a dolgokkal ösmerős, a tüzérlektanya építésének egész történetét elmondotta. Vázolta a város erkölcsi és pénzügyi érdekeit; közölte, hogy a min. leirat szerint három fővárosi bank is hajlandó olcsó kölcsönt adni, de ajánlja, hogy a város háirtsa a rizikót a vállalkozóra, szerezze meg az a kölcsönt és a kincstártól kapott térítmenyt viszont kapja meg ő. Jelezte, hogy a vállalkozóval kötendő szerződésben a városi érdekek teljesen körül vannak bástyázva. A helybeli iparosok érdekei kidomorodnak, a vállalkozó nyilatkozatot ad, hogy hány évig és milyen százalék mellett követeli az állami térítmenyt. Az ügygel foglalkozó helyi bizottság jul. 5-ére befejezi működését, tehát a pályázati versenytárgyalást, hogy minél előbb készen legyen a kaszárnya, amelyet jövő év novemberben át kell adni rendelkezésnek, jul. 31-re ki kell irni a pályázatot. Ez az iparosoknak is előnyére válik. Lehelő ez, mert akik érdeklődtek, azok már informálódtak. Akik pedig nem érdeklődtek, azok valószínűleg nem is fognak pályázni. Majd Hollósy János aljzó felolvassa a helyi bizottságnak a pályázati hirdetményre vonatkozó terjedelmes javaslatát, amely a pályázat kiírását jul. 31-iki határidővel s a végrehajtással a v. tanácsot megbízni indítványozza. Dr. Rupert Rezső szót elsőnek e tárgyhöz. Sem oly rózsásnak nem látja a helyzetet, mint a javaslat, sem eléggé előkészítettnek. Általában nem szerencsés Veszprém — ugymond — a nagyszabásu fizleti politikájával, ezt a multakban a Vasuti politikájával is megmutatta. Ezért nincs iparpártolás, csak pótdad. Házi kezelésbe kellene venni a laktanyaépítést csakugy, amint a főváros is házikézelésbe igyekszik venni minden nagyobb jóvődelmű epochális művet, mint gázát, villanyt stb. Így a veszprémi iparosok és kereskedők is részesülhetnek munkában. Mig ellenkezőleg a javaslat szerint megállapított „egyenlő feltételek”-et könnyű kijátszani. Majd jönnek tótok és horvátok, akik olcsóbbért rosszabbat szállítanak s akkor már nem lesz meg az egyenlő feltétel a veszprémi iparosok és kereskedők részére. A közönségben lancirozott hangulattal ilyen nagy kérdést nem lehet eldönteni. Csodálkozik, hogy már van pályázat aki kauciót is tett le, holott még pályázó sem volt kiírva. Jogtalannak tartja ezt és teljes bizalmatlansággal viseltetik a javaslat iránt. Különbön is addig nem lehet e kérdést eldönteni, amig világos adatokat nem látnak a térítmenyekről s a pénzügyi rendezésről. Ezt pedig 4 hét alatt eldönteni nem lehet. Tessék világos, nyomtatott kimutatást szétosztatni minderről s akkor majd tárgyalhatnak a pályázatról, amelyben egyenlő feltételeket kell szabni mindenki részére. Nem egyes vállalkozókat favorizálni. S ha a vállalkozó meg bírja szerezni a pénzt, a város még inkább képes arra ha házilag épített. Indítványozza, hogy adják vissza a javaslatot azzal, hogy legközelebb pontos adatok kapcsán terjeszkék azt elő. Az iparos és kereskedő képviselők részéről, nagy tetszéssel fogadott, mintegy órát igénylő felszólalásra a polgármester körülbelül egynegyed órán át reflektált és cálólja Rupert argumentumait. Még dr. Spitzer Mór, Rothauser Lipót, Pérenyi Antal, Kletzár Miksa, dr. Sándorfy

— **Pósa üzletében (Veszprém)** 1 tanonc a könyvkereskedésbe, — 1 tanonc a könyvkötészetbe felvétetik.

Bérbe vennék egy jókarban levő rövid zongorát, vagy pianinót. Szives értesítést a lap kiadóhivatalába (Buhim-utca 12) kérek.

Ébresztő óra 3 korona. Zsebórák K 3.—4.50 és 5.50 jótálással, duble lánc 70 fill. és K 1.50. **Pongrácz Ader üzletében Veszprém, Óvári-utca.** Óriási választék pénz- és egyéb bőrtárcákból, utazótáskák, minden alakú zsebkések, önbortovák, valódi Gillette kések, bűtök, esernyők, divatos levélpapírok, szappanok, illatszerek, tajtpipák és szipkák stb. stb. Tegyen próbavásárlást. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Egy régi hegedű szabad kézből olcsón eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Egy teljesen jókarban levő Remington írógép jutányos árért eladó. Megtekinthető Szalai Mór elektrotechnikusnál, Veszprém, Rákóczi-tér 24.

A gondolt és beszélt nyelv.

(Folytatás)

Az r és l hangok kiejtésénél az ajak teljesen nyitott s a kibocsátott lehellet megrezgetti a nyelv hegyét vagy az uvulát (göngyözt r). Van azonban más r hang is, mely nem vibratio útján keletkezik. Az r roppogtatását, az l rezgős kiejtését *labdacismusnak* nevezik. Az r és l hangokat közönségesen *liquidae* néven említik, azaz *folyékony v. rezgő hangok*.

Ha a levegőnek az orron át vezetett útja akadályra talál, akkor a szájüregbe jut, hol a nyelv segítségével hangadásra használható. A nyelv széles izomköteg v. izomháló, mely belső szerkezeténél fogva különböző formákat ölthet. Ha a nyelv középső v. hátsó része fölemelkedik s egy része az inyhez szorul, az izomfeszültség a levegő áramlását elzárja, úgy, hogy először is ezen akadályt kell áttörni, akkor *zárhang* keletkezik. Ha a zár feloldódik, a lélekzet abból mintegy kipattanik (*explodo, explosivae*: „pattanó hang”), pl. k, t, p. Némáknak (lat. *mutae, gōr, aphona*) azért nevezzük e hangokat, mert a képzés ideje alatt némák; míg ugyanis az ajak elzárása tart, semmit sem hallunk. A zárhangokat inkább *pillanatnyi*eknek (*momentan hangok*) szokás nevezni, mert mikor a zárt képezzük, pillanatnyi hang keletkezik pl. b, d.

Ha nyelvünk hegye a felső állkapocs metszofogainak belső foghúshoz szorul, vagy vele rést alkot, *foghangok*at ejtünk (*dentales*), pl. t, d.

Mikor a nyelv hátsó részét a lágy inyhez közelítjük, a torok fölött képződnek a torokhangok (*gutturales*), pl. k, g.

Ha a légáram a szájüregben átvezetődik egész útját akadály nélkül telte meg, akkor az ajkak tartóztathatják fel. Az ajkak összecukódásával vagy rés alkotásával keletkezők az *ajakhangok* (*labiales*), pl. p, b, f.

Ha a nyelvet csak az iny közelében használjuk, úgy, hogy rés keletkezik, melyen a levegőt keresztülbocsátjuk, keletkezik a *részhang*: a lélekzet a résben surlódik, innen származik az elnevezése is (*frico, fricativae*), pl. ch.

Ú. n. *spirans* hangot akkor hallatunk, ha az articuláló szervek valamelyikében, vagy több része közt támadt résen át a tüdőből áramló levegővel *fúvó hangot* bocsátunk ki, pl. f, v. Ha nyelvünket a fogsorhoz érintjük, úgy, hogy rést alkotunk, *sziszegő hangot* hallatunk, pl. s, z.

A szájüregben kívül a *gégét* is alkalmazhatjuk hangadásra. A h, mint *gégehang*, vagy *hehezet* képzésekor a hangszalagok közt levő rés megszűkül, a hangszalagok azonban nem rezegnek. Mialatt t. i. a lehellet áthalad a torkon, a hangszalagok egymáshoz közelnek s így a lehellet zajt, tökéletlen rezgést okoz. *Max Müller**) a torokhezetet számára a görög *spiritus asper* nevet foglalja le (régii görög neve: *pneuma dasü*). A gégetükörrel tett kísérletezés igazolja szerinte a görögök helyes megkülönböztetését: *gyenge és erős hezetet* között, mivel minden szőkezdő magánhangzónál tartós a hangszalagok szűkülése.

Ha a zárhangok kiejtésénél egyúttal hezetet is hallatunk, az ú. n. *aspiratákat* kapjuk, melyekkel sűrűn találkozunk a sanskritban és a görögben, pl. th, kh.

Ha a zárhangokat a nekik megfelelő minőségű spirans hangok társaságában ejtjük, keletkeznek az *affricaták*, pl. pf, ts.

A zár- v. momentan hangokon és a részhangokon kívül megkülönböztettünk oly hangokat, amelyek képzésénél a hangszalagok zengő hangot adnak; ezeket *zengők*nek, a többieket *zengéltlenek*nek v. *némáknak* nevezük.

III. Az indogermán nyelvek hangjainak osztályozása.

Bevezetés.

Az indogermán nyelvek hangjait többféleképpen osztályozhatjuk. Közönségesen *vocales* (pl. a, u), *nasales* (pl. m, n), *liquidae* (pl. l, r), *explosivae* (pl. b, p) és *spirantes* (pl. s, z) neveken ismert hangosztályokra különböztetjük őket. Az első három osztályt együttevén *sonor-hangoknak*, a két utóbbit *neszhangoknak* nevezik.

A szájüreg mozgatható részei hangképző szervek, melyek megakasztván a tüdőből áramló levegőt, rezgésbe hozzák. Ha a megfeszült hangszalagokba úgy ütközik a tüdőből áramló levegő, hogy azokat szabályos rezgésbe hozza, keletkezik a zöngé hang (*stimmton*); ha pedig akadálytalanul halad a gégén által, zöngéltlen hangok keletkeznek. Viszont, ha a szájüregben talál akadályt, zöngés hangokat hallunk. A *gégefő articulatioja* szerint tehát ismerünk zöngé, zöngéltlen és zöngés hangokat.

A zöngé hangok előállításánál a hangszalagok ritmikus rezgéseinek jut a főszerp. A szájüreg csak tagolja, idomítja a keletkező zenei, ú. n. zöngé hangokat. Amelyeknél e zöngé hiányzik, zöngéltlen hangok. Az *explosiv* és a *spirans* hangok kiejtésénél a szájüreg kizárólagos hangképzési szervünk. Amazok kipattanó, emezek sziszegő természetűek. Együttvén a *nesz- v. zörej hangok* osztályát alkotják.

A zöngé hangok csoportjába tartoznak *Balassa* felosztása szerint**) a *magánhangzók* (*vocales*), az *orrsziszegők* (*nasales*) és a *folyékonyak* (*liquidae*); *zöngéltlenek* a *pillanatnyi hangok* (*explosivae tenues*) és a *folytonos hangok* (*spirantes fortes*); zöngés hangok a *pillanatnyi hangok* (*explosivae mediae*), pl. b, d és a *folytonos hangok* (*spirantes lenes*), pl. v, z.

A zöngé mássalhangzók *Meringer****) szerint általában a száj ugyanazon helyzetében keletkeznek, mint a zöngéltlenek. Tehát dupla v. az ún. *ben epü* úgy labio-dentális, mint a zöngéltlen f. Amde *Quelle*, *Qual* szóktan a w többnyire bilabialis kiejtési.

*) F. i. Felolvasásai, I. a *Hehezetről* szóló fejezetet.

**) *Magyar hangtan. I. Magyar Fonetika*² Budapest 63. l.

**) i. m. 16 l.

Mayersberg Samu

bádogos és vízvezeték berendező.

Telefon 78. Pápa Telefon 78.

Berendez modern fürdőszobákat és angol klozeteket.

Vízvezeték és csatornázási cikkek-ből állandóan nagy raktár.

Készít épület- és díszmű bádogos munkákat teljesen rajz szerint, ugy-szintén villanycsengő és házteléfono bevezetéseket.

Mintaraktár, iroda, műhely: Petőfi-ut 3. Levélbeli megkeresésekre pontosan válaszol.

WINTER ÁRUHÁZ, VESZPRÉM.

Allandó nagyjátékvásár, gyermekkertészeti cikkek.

Mindennemü uri-, női- és gyermek sport-cikkek legkényelmesebb beszerzési helye.

Külön osztály fürdő ideény cikkekben.

RENDKIVÜLI OLCSÓ ÁRAK.

Telefon 124.

Egyletek. Szövetkezetek.

() A **veszprémi felső keresk. iskola** ez idén éritségizett növendékei által f. hó 20-án a Zuschmann-féle kerthelyiségben rendezett sikerült nyári táncmulatság alkalmával a tiszta nyereség 257 kor. volt, melyből 132 kor. a f. keresk. iskolai zászlóalaprak, 125 koronát a Veszprémi Ismeretterjesztő Egyesületnek ajándékozott az ifjuság. Felülfizettek: Dr. Fischer Miklós, Fodor Lajos 5—5 K-t. Oblatt Rudolf 4 K-t. Fodor Ferenc, Mitsky Aladár, Németh Lajos 3—3 K-t; 2 K-t. fizettek Hamburger Sándor, özv. Katsér N-né, Walzel Ede, Radványi Viktor, Kaulzi Dezső, Sárközy Lajos, Rada István, Holzhauser Lajos, Bakos Kálmán, Gunst Ignác, N. N. Steiner Viktor, 1 K-t, fizettek Kránitz Kálmán, Ifj. Deutsch J., Válint Ignác, Steiner Manó, özv. Krausz N-né, Ornstein Adolf, Gunst Károly, Revész Ödön, Reininger Árpád, Hajós János, N. N. 50 f. fizettek Krausz N-né, Deutsch Mór.

Egyház. Iskola.

† **Tanítógyűlések.** A Veszprémvármegyei Általános Tanító-Egyesület Veszprémben július 1-én délután 5 órakor választmányi, illetve szakosztályi, július 2-án délelőtt fél 9 órakor rendes közgyűlést tart és az nap, valamint július 3-án tanulmányi kirándulást rendez. A veszprémi ref. egyházmegyei tanító egylet július 13-án d. e. 10 órakor kezdődőleg tartja évi közgyűlését Veszprémben, a ref. egyház tanácsstermében.

† **Egyházmegyei közgyűlés.** A veszprémi ág. ev. egyházmegye e hó 24-én tartotta meg Veszprémben a közgyűlését, Belák István világi és Takács Elek esperes egyházi elnökök társelnöksége alatt, nagyszámu részvevők jelenlétében. A közgyűlés tárgysorozatának 20 pontját reggel kilencórától délután egyóráig nagy érdeklődés mellett intézte el a közgyűlés. Az előző napon ül-

szett különböző bizottságok előadónak alapos, kimerítő, gondosan előkészített jelentései alapján. Az ülés lefolyása higgadt és komoly és méltóságos volt. Az eszmecsere olyan színvonalon folyt le, amely méltó egy olyan gyűlekezethez, amelynek tagjai legtöbbször lelkészek, valamennyien pedig a vallásfelekezetiük érdekeit szívükön viselő világi férfiak voltak. Némi személyes motívumokat is érintő ingerültség a múlt évi egyházmegyei közgyűlés ama pontjánál mutatkozott, amely vonatkozásban van Mohácsi Lajos marcalgeryei-i lelkésznek a legutóbbi esperesválasztás alkalmából a két elnök ellen támasztott vádaskodásával. A most nevezett lelkész urra éppen nem kedvező közhangulat elmérgesedésének azonban Belák István felügyelő férfi és tapintatos magatartással elejét vette a közgyűlés általános helyeslése között és ovációja mellett.

Közgazdaság.

∞ **Adótárgyalások.** A múlt héten Veszprémben megtartott II-od és III-ad osztályú kereseti adó tárgyalások igen kedélyesen folytak le. Természetes, hogy a pénzügyigazgatósági kiküldött nagyon keménykedett, hogy az adókirovás mentül magasabb összegekben történjék. Ez ugyan magában véve nem lett volna nagy baj, ha a bizottság az adó alapjául szolgáló jövedelmet vette volna a kirovás mértékéül, mert ami igaz, az igaz. Azonban baj volt az, hogy csak úgy találmra mondott ki, hol az egyik hol a másik bizottsági tag egy összeget, a többi urak aztán találgatták, hogy „paar oder unpaar?“ Minek következtében aztán az adozó polgárok, különösen az iparosok igen aránytalanul s az igazságnak nem megfelelőleg részestültek a kivétel áldásaiban. Bizonyára praktikusabb lett volna, ha eme eljárás helyett valami papagály madárral vagy fehér egérrel húztak volna plánétát az adóalanyok számára. Gyorsabbat is ment volna, mulatságosabb is lett volna s nem a bizottsági urakat szidnák hanem a Papagályt vagy az egeret, amely a nóta szerint is „csunya féreg sötétben“.

∞ **Pályázat erdősítési jutalmakra.** A m. kir. földmívelési miniszter mindazon erdőbirtokosok részére, akik kopár, vízmosásos és futóhomokos területeiken erdősítéseket foganatosítanak, s azon erdőbirtokosok részére, a kik erdei facsemeték nevelésére csemetéktereket telepítenek öt éven át üzemben tartják, jutalmakra hirdet pályázatot. A jutalmak közül pénzben és díszdíjban, az erdősítés három 1000, négy 800, négy 600, öt 500, öt 400, öt 300, négy 200 korona értékű. A csemetéktereket telepítő és fenntartó birtokosok részére adandó jutalmak közül öt 300, öt 200, öt 100 korona értékű.

Testedzés.

x **Tiszti díjlövészet.** Szerdán tartotta a veszprémi 31. gyalogezred tisztikara díjlövészetét a Kiskuti melletti lötéren, a tisztikar és nagy számú vendégsereg jelenlétében. A díjlövészet délután 3-tól 6 óráig tartott. A puskával lövőknek, 10 a pisztoly lövőknek 5 díj lett kiosztva. A puskával lövők első díját Uher Ernő hadnagy, másodikát Fodor László százados, a harmadikat Hreuss Béla főhadnagy nyerte el. A pisztoly lövők első díját Pozsgay Kázmér százados, a másodikát Komprincz Aladár főh. nyerte el. A díjakat Weeber ezredesné osztotta ki. A jelen volt fiatal hölgyek és vendégek is próbálták a lövészet mesterségét. A díjlövészet után az egész társaság átvonult a feldíszített Kiskutiba s cigányzene mellett hajnalig tartott a táncmulatság.

x **A V. T. C. és a Budapesti Magyar Sport Kör mérkőzése.** Vasárnap folyt le az első mérkőzése a V. T. C.-nek budapesti csapattal s mondhatni váratlanul nagy

eredménnyel és győzelemmel végződött a fiatal veszprémi csapat javára. A mérkőzés d. u. 3 órakor kezdődött, amelyen nagy és szép közönség jelent meg. A mérkőzés a jóslatások előzték meg, amelyek a veszprémi csapat vereségét tárgyalták. A V. T. C. tagjai a lehető legjobb formában voltak s mindkét csapat a legszebb játékokat produkálta menten minden durvaságtól s elkapottságtól. Az első goolt a budapestiek rúgták a V. T. C.-nek kórnerből ügyes fejeléssel. Pár perc múlva Mezei beadásából Szalóky kiegyenlített, majd még egy goolt lött hasonló módon. Ez volt az első féldíj eredménye. A második féldíjben már a V. T. C. látható előnyben volt s Mezei lefutásai és beadásai még három goolt eredményeztek amelyeket szintén Szalóky lött be. Az utolsó goolt 11-esből lötte be Szalóky, a 6-ikat pedig Géfin sutolta a pestiek kapujába. A közönség nagy lelkesedéssel és tapssal honorálta a győző csapatot. Singhoffer kapus mesterei munkát végzett s vele együtt az egész csapat Babirád kapitánnyal az élükön. A pestiek csak másnap, sőt néhány csak harmadnap távozott Veszprémből, a vendégszeretnek szép emlékét vivén magukkal. Biró Borovszky Rezső műegyetemi hallgató volt.

x **Football mérkőzés.** A győri szakiskolai testedzők Köre és a P. K. Ö. Eredmény 1:1 (1:0). Jó játékkal kiténtek: a szakiskolaiak közül Böhm center a pápaiak közül Ádám, Imre, Vendier és Grésó.

x **Lovagló mérkőzések.** F. hó 21-én Pápán az Eszterházy kastély parkjában az országból és külföldről össze sereglett katonatisztek közreműködésével nagy lovagló és díjugrató mérkőzések folytak le nagy számú közönség előtt. Az előkelőség között ottlátuk: Rohr Ferenc, gróf Huyn Károly tábornokokat, báró Hauer Lipót és Föreid Ernő altábornagyokat, gróf Bittingen és Nippenburg tábornokokat, Ötvös Imre vezérőrnagyot, gróf Eszterházy Pált és nejét és sok arisztokratát.

Szerkesztői üzenetek.

Bfüredi pápai tudósítók. A híreket nyugtázzuk. Sz. ú.

WINTER ÁRUHÁZ,
VESZPRÉM.

Nyári férfi harisnya Occasio.

1 tucat férfi sockni, sima divatszineken K 3.50
 1 tucat férfi sockni, divatcsikokkal K 3.85
 1 tucat férfi sockni, nyerszínű (mako) kötött K 5.50
 Férfi flór sockni, minden színben, párja 85 fill.

Rendkívüli olcsó árak.

Telefon 124.

HIRDETÉSEKET
FÖLVESZ
A KIADÓHIVATAL.

KURTZ GYULA

VESZPRÉMBEN és PÁPÁN

Új és használt

zongora, pianino, harmonium és cimbalom raktára.

Kölcsönzések, javítás- és hangolások helyben és vidéken is teljesítettek.

Avult hangszerek újakért becséreltetnek.

APOLLO-mozi

Veszprém.

Ma vasárnap

Az elűzött fiu.

(Modern tragédia 8 felv.)

Holnap hétfőn

teljesen új szenzációs műsor.

Adolár és a kifutóleány.

(Humoros.)

Gaumont hirdadó.

(Aktuális.)

A portás alma.

(Humoros.)

Vörös gyémántok.

Egy hajótörött élményei. 4 felvonásban.

Palkó és társa.

(Humoros.)

Kedden és szordán

A házastársak öröme.

(Humoros.)

Pathé hirdadó.

(Aktuális.)

A fürdő szépe.

(Humoros, Susanna Grandais-sal.)

ODETTE.

(Szinmű 4 felvonásban.)

A főszerepben Rita Sachetto, a világhírű táncosnővel.